

Cuprins

<i>Prefață</i> (Ioan Pânzaru)	5
Partea întâi	11
Partea a doua	103
Partea a treia	313

GUSTAVE FLAUBERT

Doamna Bovary

Traducere de D.T. Sarafoff
după manuscrisul definitiv

Ediție îngrijită, prefață și note
de Ioan Pânzaru și Laurențiu Zoicaș

POLIROM
2017

— Ce prostie! Ce prostie cu maghernița lor de pânză! Cred ei că prefectului o să-i convină să ia masa acolo, sub un cort, ca un măscărici de bâlci? Și mofturile astea se cheamă că faci bine ținutului! Păi, atunci nu mai avea nici un rost să cauți un birtaș tocmai la Neufchâtel! Și pentru cine? Pentru niște vâcari! Niște desculți!

Trecu spițerul. Era îmbrăcat în frac, pantalonii de nanchin, pantofi de castor și, în chip excepțional, purta pălărie – o pălărie tare.

— Sluga dumneavoastră! spuse. Mă scuzați, sunt grăbit.

Și, fiindcă grășana de văduvă îl întrebă unde se duce, continuă:

— Vi se pare ciudat, nu-i așa? Eu, care stau mereu zăvorât în laboratorul meu, mai dihai ca șoarecele din fabulă în brânză.

— Care brânză? zise hangița.

— A, nimic! Vorba vine! răspunse Homais. Voiam doar să exprim, doamnă Lefrançois, faptul că de obicei mă pustnicesc în propria mea casă. Totuși, astăzi, având în vedere împrejurările, n-am încotro...

— A... Vă duceți acolo? spuse ea disprețuitor.

— Da, mă duc, replică spițerul mirat. Doar fac parte din comisia consultativă!

Coana Lefrançois îl măsoară câteva clipe cu privirea și în cele din urmă răspunse zâmbind:

— Asta-i altceva... e altceva! Da' ce treabă aveți cu agricultura? Vă pricepeți?

— Bineînțeles că mă pricep, de vreme ce sunt farmacist, adică chimist! Și întrucât chimia, doamnă Lefrançois, are ca obiect cunoașterea acțiunii reciproce și moleculare a tuturor corpurilor din natură, rezultă de aici că agricultura face parte din domeniul ei! Și, într-adevăr, compoziția îngrășămintelor, fermentația lichidelor,

analiza gazelor și influența miasmelor, ce altceva sunt toate astea, vă întreb, dacă nu chimie pură și simplă?

Hangița nu răspunse nimic. Homais continuă:

— Credeți că trebuie, ca să fii agronom, să fi lucrat tu însuși pământul sau să fi îngrășat păsări? Mai degrabă trebuie să cunoști compoziția substanțelor în chestiune, zăcămintele geologice, acțiunile atmosferice, calitatea terenurilor, mineralelor și apelor, densitatea diferitelor corpuri și capilaritatea lor! Și mai știi eu ce... Și este necesar să stăpânești temeinic toate principiile de igienă ca să îndrumi, ca să judeci construcția clădirilor, regimul animalelor, alimentația servitorilor! Și mai este nevoie, doamnă Lefrançois, să stăpânești botanica, să poți deosebi plantele, înțelegeți, să știi care sunt folositoare și care dăunătoare, care sunt neproductive și care nutritive, dacă este bine să fie smulse de aici și răsădite dincolo, să le răspândești pe unele, să le distrugi pe altele, într-un cuvânt, trebuie să te ții la zi cu știința prin broșuri și buletine, să fii întotdeauna la curent pentru a putea indica ameliorările...

Hangița nu pierdea din ochi ușa de la Café Français, iar farmacistul continuă:

— Dare-ar Domnul ca agricultorii noștri să fie chimiști, sau măcar să plece urechea mai mult la sfaturile științei! Eu, de pildă, am scris de curând un opuscul destul de gros, un memoriu de peste șaptezeci și două de pagini, intitulat: *Despre cidru, despre fabricarea și efectele sale, urmat de câteva reflecții noi asupra acestui subiect*, pe care l-am trimis Societății Agronomice din Rouen, ceea ce mi-a adus chiar onoarea de a fi primit printre membrii acesteia, la secția

arboricultură, clasa de pomologie. Ei bine, dacă lucrarea mea ar fi fost dată publicității...

Dar dna Lefrançois părea atât de preocupată, încât spițerul se întrerupse.

— Ia uitați-vă la ei! spuse ea. Nu mai înțelege nimic! Un birt ordinar!

Și, ridicând din umeri, astfel încât i se întindeau pe piept ochiurile jerseului, arătă cu amândouă mâinile cârciuma rivalului, de unde tocmai atunci se auzeau cântece.

— Apai nici n-o să-l mai meargă mult, adăugă ea. În mai puțin de opt zile, s-a zis cu el.

Homais se dădu îndărăt cu surprindere. Ea coborî cele trei trepte și îi șopti la ureche:

— Cum! Nu știți? Săptămâna asta o să-i pună sechestru. Din cauza lui Lheureux îl scoate la mezat. I-a venit de hac cu polițele.

— Ce catastrofă înflorătoare! exclamă spițerul, care întotdeauna avea expresii adecvate în orice împrejurare imaginabilă.

Atunci hangița se apucă să-i istorisească toată povestea, pe care o știa de la Théodore, servitorul domnului Guillaumin, și, deși nu-l putea suferi pe Tellier, îl învinovătea pe Lheureux. Era un amăgitor, o târâtoare.

— Ei poftim, spuse ea, uite-l în hală. O salută pe doamna Bovary, care are o pălărie verde. E chiar braț la braț cu domnul Boulanger.

— Doamna Bovary! exclamă Homais. Mă grăbesc să-i prezint omagiile mele. Poate o să se bucure dacă-i ofer un loc în incintă, sub peristil.

Și, fără s-o mai asculte pe coana Lefrançois, care-l chema înapoi să-i povestească mai multe, farmacistul se depărtă cu pas iute, cu zâmbetul pe buze și mersul țanțoș, distribuind în stânga și-n dreapta nenumărate saluturi și ocupând o

grămadă de spațiu cu pulpanele largi ale fracului negru, care fluturau în vânt în urma lui.

Rodolphe, zărindu-l de departe, încercă să grăbească pasul, dar dna Bovary își pierdea suflul, așa că trebui să încetinească și îi spuse zâmbind, pe un ton brutal:

— Voiam să nu ne ajungă burtosul ăla... știți, spițerul.

Ea îl inghionti cu cotul.

„Asta ce-o fi însemnând?“, se întrebă el și o cercetă cu coada ochiului, continuând să meargă.

Profilul ei era atât de calm, încât nu lăsa să se ghicească nimic. Se desena în plină lumină, în ovalul pălăriei cu panglici verde-pal ca niște frunze de trestie. Ochii cu gene lungi, arcuite priveau drept înainte și, deși larg deschiși, păreau puțin alungiți înspre pomeți, din cauza sângelui ce pulsa încet sub pielea fină. Despărțitura nărilor era translucidă, trandafirie. Își înclina capul pe umăr, și între buze i se zărea vârful sidefiu al dinților albi.

„Si-o fi bătând joc de mine?“, se întreba Rodolphe.

Gestul Emmei nu fusese totuși decât un avertisment, fiindcă îl însoțea dl Lheureux, și din când în când le vorbea, ca și cum ar fi vrut să înceapă o conversație:

— Ce zi superbă! Toată lumea a ieșit din casă! Vântul bate dinspre est.

Însă dna Bovary, la fel ca Rodolphe, nu prea îi răspundea, pe când el, la cea mai mică mișcare pe care o făceau, se apropia spunând „Poftim?“ și ducând mâna la pălărie.

Când ajunseră în fața casei potcovarului, Rodolphe, în loc să-și continue drumul până la barieră, apucă brusc pe o cărare, luând-o cu el pe dna Bovary, și strigă:

— Sănătate, domnule Lheureux! Pe curând!
— Cum l-ați mai expediat! spuse ea râzând.
— De ce, zise el, să ne lăsăm invadați de ceilalți? De vreme ce astăzi am fericirea de a fi cu dumneavoastră...

Emma roși. El nu-și mai încheie fraza. Apoi începu să vorbească de vremea frumoasă și de plăcerea de a merge prin iarbă. Apăruseră câteva margarete.

— Uite ce părălute frumoase, spuse el, destule ca să-și poată ghici viitorul toate fetele îndrăgostite din ținut. Apoi adăugă: Dacă aș culege și eu? Ce spuneți?

— De ce, sunteți îndrăgostit? spuse ea tușind ușor.

— Ei, ei, cine știe? răspunse Rodolphe.

În vremea asta pajiștea începea să se umple de lume, și gospodinele te loveau cu umbrelele mari, cu panerele și plozii lor. Deseori trebuia să faci loc câte unui șir lung de țărâncuțe, slujnice cu ciorapi albaștri, pantofi fără toc și inele de argint, care miroseau a lapte când treceau pe lângă tine. Mergeau ținându-se de mână și se lăteau așa pe toată întinderea imașului, de la linia plopilor tremurători și până la cortul pentru banchet. Dar venise timpul să înceapă concursul, și agricultorii intrau, unul după altul, într-un fel de hipodrom încropit cu ajutorul unei frânghii lungi întinse pe țărâși.

Înăuntru erau vitele, cu botul întors spre sfoară, aliniindu-și oarecum crupele inegale. Porcii adormiseră cu râtul infundat în pământ, vițelii mugeau, oile behăiau, vacile, cu un picior strâns sub ele, își lăbărtau burta pe iarbă și, rumegând alene, clipeau din pleoapele grele, săcăite de musculițele care le bâzâiau împrejur. Niște căruțași cu mânecile suflecate țineau de căpăstru

armăsari care se cabrau și nechezau umflându-și nările înspre iepe. Ele rămăneau liniștite, întinzându-și capul și coama bogată, pe când mânjiile se odihneau la umbra lor sau uneori veneau să sugă; și, deasupra prelungii unduiri de trupuri înghesuite, vedeai fluturând în vânt, ca o creastă de val, câte o coamă albă, sau înălțându-se o pereche de coarne ascuțite și niște capete de oameni care alergau. Mai departe, în afara țarcului, la o sută de pași distanță, era un taur mare negru, cu botniță și cu un belciug de fier în nară, care stătea perfect nemișcat, ca și cum ar fi fost de bronz. Un copilandru zdrențaros îl ținea de funie.

În timpul acesta, printre cele două șiruri, câțiva domni înaintau cu pas greoi, examinând fiecare animal, apoi sfātuindu-se cu voce scăzută. Unul dintre ei, care părea să aibă funcția cea mai mare, lua din mers notițe pe un carnet. Era președintele juriului: dl Des Ozerays de la Panville. Imediat ce-l recunoscuse pe Rodolphe, se apropie cu pas vioi și-i spuse zâmbind amabil:

— Cum, domnule Boulanger, ne părăsiți?

Rodolphe îl încredință că o să vină. Dar când președintele nu se mai văzu, îi spuse Emmel:

— Pe legea mea, zău că nu mă duc, prefer compania dumneavoastră.

Și, în timp ce-și bătea joc de comiții, Rodolphe, ca să circule mai ușor, îi arăta jandarmului legitimația albastră, ba chiar se oprea uneori în fața vreunui *exemplar* frumos, pe care doamna Bovary nu prea-l admira. Dându-și seama de asta, începu să facă glume pe seama toaletelor purtate de doamnele din Yonville, după care își ceru scuze că și ținuta lui lasă de dorit. Îmbrăcămintea lui se compunea din acel amestec haotic de lucruri vulgare cu altele de o eleganță căutată, în care